

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobrena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Domaće stvari

našeg naroda nami su najprve, najpotrebitije i najsvetije. Ove urediti i unaprediti više nam je, nego do putovanja predsjednika francuzke republike, sveslavjanskog kongresa, ustava Turske, mogućeg rata Englezke sa Njemackom; izbora u sjedinjenim državama, revolucije u Perziji i slično, jer sve ove stvari ne tiču se nas koliko nas se tiče najmanje naše narodno društvo. Hrvatsko starinarsko društvo za nas je jedno od obće narodnih poduzeća: Kakva tu uprava, takvo djelovanje odrazuje se na celi narod. Dobro i pošteno, ponosno i čestito nije sve jedno što zlo i nepošteno, pazavačko; robsko i plaćeničko, za to ovim pitanjem mi ćemo se baviti dok se ne pročisti bez obzira na osobe i njihove grdnje.

Hoćemo, da se naša javnost bavi najprvo svojim narodnim poslima i narodnim poduzećima, te da se otrese one uobičajene apatije, po kojoj se moglo u našim javnim upravama činiti, što se komu htjelo, a u javnim poslima kako se komu svidilo.

Htjeli bi neki da šutimo, ali mi to ne možemo, ne ćemo, ne smijemo, jer hoćemo, da se pročisti zadušijivi zrak, koji tišti i ubija slobodno dihanje, a po tom i život našeg naroda.

Slobodnog, čestitog života i djelovanja nam se hoće, a ne potištenosti, larizjevstva i izrabljivanja najsvetih narodnih čustava i ustanova!

Rauch, Marun, „Narodni List“, „Hrvatska Rieč“, naše javno mnijenje i t. d.

Tko bi sve nabrojio. Što mi znamo, to je, da Rauch u Knin ne bi došao, da se Marun nije izjavio spremnim liepo ga dočekati. On mu je bio pripravio sjajnu gostbu, fino vino, sladike, kao što se pripravlja obično visokim dostojanstvenicima od svih pazavaca na svijetu.

Mi smo proti tom robskom puzanju pred magjarskim pandurim ustali i zahtjevali, da Marun položi čast predsjednika hrvatskog starinarskog društva. Taj zahtjev mi smo obrazložili. Vlast za Raucha traži i uzimlje zadovoljštinu, a mi, u ime naroda, tražimo i hoćemo da imademo zadovoljštinu za uvrede narodu nanešene. Častit domaćeg čovjeka, jer je u službi tudjincu proti narodu svomu, smatramo najvećom uvredom za narod, pa kad tu čast izkazuje tirjanima svoga naroda predsjednik zavoda podignuta narodnim doprinosom, smatramo, da je to nedostojno i tog zavoda i naroda. Smatramo, da takav čovjek ne smije biti na čelu tog narodnog društva.

Gosp. Marun je htio, da nas jednim izpravkom usutka. Mi smo mu izpravak *doslovno* iskali. Kašnje smo mu na „izpravak“ odgovorili stvarnim činjenicima i zapisnikom sjednice.

Toga odgovora on valjda nije očekivao, jer je mislio, da smo mi valjda kao druge nove vezane obzirama, pa se sada dao u izjave kroz „Naše Jedinstvo“ i

„Narodni List“.

Ovaj list ima dva izdanja. Broj 59. od 23. srpnja ov. god. ima dva izdanja. Oni brojevi, koji su došli u Šibenik, nemaju izjave O. Maruna, a drugi brojevi, koji nisu došli u Šibenik, u izjavi imaju. Za tu izjavu mi smo doznali preko dva prijatelja, koji su došli jedan iz Drniša, a jedan iz Zadra u Šibenik.

Prijatelj iz Drniša poslao nam je dakle ono izdanje „Narodnog Lista“, koje u Šibenik nije došlo ni javnim kavanam, ni društvima, ni pojedincima, ni našem uredništvu. Za svaki slučaj imademo nekoliko iztiskaka „Narodnog Lista“ od 23. srpnja ov. god. za dokaz, da on ima dva izdanja toga broja: jedan za Šibenik i okolice, jedan za ostalu Dalmaciju.

Izjava gosp. Maruna, koju smo mi morali tražiti po Drnišu, glasi: „molim u današnjem „broju „Narodnog Lista“ izjaviti, kako bi pošteno neodvisno naše novinstvo imalo prisiliti „Hrvatsku Rieč“ u Šibeniku, da bude morala „priobčiti moja obširnija vjerodostojna razjašnjenja, odnosno na lažne hajdučke njezine napadaje na me u broju od zadnje sriede. Inačije, ako to uzkrati, smatram, da su „krvopilice“ Dra. Zlatarevića više pokazali „morala, nego njezini patroni u ovom poslu pokazuju. Ostajem na biljezi! O. Marun“.

Što je htio ovom izjavom „Narodni List“, što gosp. Marun?

„Pošteno, neodvisno“ novinstvo imalo bi prisiliti „Hrvatsku Rieč“!

Ali licumjerci, pazavci, plaćeniči imali bi najprve dokazati, da se mogu sa „Hrvatskom Rieč“ mjeriti u nezavisnosti i poštenju!

„Lažljive, hajdučke napadaje“, ali sluge Boga i vraga, imale bi dokazati, da je „Hrvatska

Rieč“ što lažljiva ili hajdučkoga objelodanila. Ili je za njih hajdučko, kad ih se zove odgovornim za robsko puzanje, za gnjusno ponižavanje naroda? Ili je za njih hajdučko, kad ih se još štedi u času, kad pred vlastodržcima padaju u glib, a pred narodom se deru kao najveći njezovi branioci?

„Krvopilice Dra. Zlatarevića i njihov moral“, ali zar ne razumiju li „moraliste“, da je „Hrv. Rieč“ osvetnica one krvi? Zar se ne stide, oni saveznici onih krvopilica, spominjati moral u narodnoj borbi?

Zar ne vide, da smo baš ustali i u ime morala? Da hoćemo da se čisti ona gnjusna rana na našem narodnom tijelu, ona rana, koju su oni ognjojili, koji oni svakim danom povećavaju, kad hoće da služe u isto doba i ugnjetavačima naše domovine i narodu; onima puzanjem u svoje lične svrhe, ovomu prikazuju se drugačijim nego su?

Zar ne vide, da se služba Rauchu mora osvetiti ako za ništa drugo, a ono jer su bili kažnjeni oni, koji mu nisu htjeli služiti, jer pripadnici i pravi predstavnici naroda?

Zar ne vide, da baš „Hrvatska Rieč“ ne će da pišu ovu stvar s dnevnoga reda, jer hoće da već jednom nauči našu javnost, kako ona mora pitati i tražiti zadovoljštinu dok ju ne dobije?

Ili misle, da se još može nekažnjeno služiti vlastodržcima slipeim orudjem, bez obzve odgovornosti pred narodom?

Varate se, moraliste! Ako možete branite se, ako možete pobijate, ali nemojte misliti, da ćete se izvući pustim grdnjama, licumjerjem, prevrćanjem očiju, pozivom na narodnu službu, na zaslugu. Što vi ne znadete, da narod može i bolje i ljepše i dičnije i plemenitije i svetije bez vas?

Niste li vidili u svakoj većoj prigodi, da ste prisiljeni samo skrivati se i opravdavati, a da je narod jedini, najbolji sudija i branio svojih prava? Radili vi što hoćete, hoćemo da budemo s narodom, kome je zadovoljština potrebita.

Značajan pojav

je svakako, da su neki ter neki zagovarali doček Raucha, da su mu bili skloni, dok se o tom radilo u skrivitom pismu i razgovoru. Ovi isti su odobravlali Kninjanima na njihovom držanju i napadali Raucha, „Smotru Dalmatinsku“ itd.

Sada na jednom kušaju se povući, zabašuravaju pitanje odgovornosti. Brane Maruna, jer misle tako obraniti sebe:

Kninjnani su Rauchu demonstrirali — misle oni — i dobro su učinili, Marun ga je dočekao i dobro je učinio, oni su ga na doček savjetovali i dobro su učinili, vlast je krivice kaznila i dobro je učinila.

Tako je svak miran, svak zadovoljan i neka je ovako, kako je bio uvijek običaj u ovoj Dalmaciji, gdje je pazavac najveći mogao biti u isto doba i oporbenjak najveći, gdje je oporbenjak najveći mogao biti i od vlastodržca najbolje gledan, pažen i nagradjivan.

Nu tako ne smije da ide. Tako se narodna naša borba pretvara u lakrdiju, u najgnusniju spekulaciju.

Hoćemo da ovo prestane. Tko je proti sustavu, mora biti i proti nosiocima sustava i proti svima, koji ovima služe. Ili to ili otvoreno valja izstupiti kao pomagači svih tudjinskih vlada. Da se ovaj proces čim prije obavi, tražimo u ime naroda za kninske događaje zadovoljštinu, onakovu barem, kakovu je dao Dr. Banjavčić Karlovcu i političkom moralu.

To bi trebalo da traži pošteno i neodvisno naše novinstvo, a jer mi ovomu hoćemo da i u buduće spadamo, objelodanjujemo sliedeći članak, koji nam iz Knina šalju ljudi pouzdani i nad svaku sumnju sa svog poštenja i domorodstva.

Javnost će u njem naći obćeniti uzrok, za što stanoviti ljudi služe vlastodržcima i napose:

Za što je bio primljen Pavao Rauch u kninski muzej?

Kad se pomno osvrnemo na dolazak Raucha u Knin, te nepristranom vagom vagamo uzroke i posljedice, po kojima je gosp. Marun htio prokrasti narodnog izdajicu, primajući ga potajice i tendenciozno u najčastniji narodni hram, k svetim ostacima naših slavni velikana, moramo s zgražanjem iztknuti, da su time bili okaljani i oskrvnuti najmiliji nam amanteli. Takovim huditeljima svojih svetinja narod ne može nikada oprostiti, pa junacio se g. Marun ne znamo koliko s onim svojim: „stojim na biljezi“. Ele, da se s njime okušamo iznoseći zgolju istinu, spremni da sve ono, što kažemo i dokažemo, ne interesirajuć se za individualni „ja“ g. Maruna, već samo za društvo, kojemu on i danas predsjedja.

Hvalom svojom doveo je g. Marun vanjski svijet od uvjerenja, da sve starine plod su njegova rada i izraživanja, dočim je osniivač i utemeljitelj hrvatskog starinarskog društva u Kninu veteran naših arheologa Don Frano Bulić, koji je i Maruna, niti diletanta u arheologiji, postavio na čelo kninskog društva. Iza kako je Bulić pribrao najveći dio hrvatskih spomenika i onako ih vješto u zagrebačkom „Arheoložkom Vjestniku“ opisao, morao je još podavno da se odaleči od kninskog muzeja, jer ambiciji, nenavisti, a nada sve prefriganosti g. Maruna, morala se žrtvovati velika pomoć poštenjaka Bulića.

Da se pak kako god vanjski svijet zavera, pokrenuo je bio Marun i svoje stručno glosilo „Starohrvatsku Prosvjetu“, u kojoj su se uzajamno kadili on i urednik Radić, a mjesto stručnih i znanstvenih razprava punili su se stupci citatima raznih knjiga i suhoparnim izvještajima sjednica za interese Marunove držanih. Naravno je, da je i takovo glosilo moralo zaspati, kao što je još davno bio zaspio i svaki društveni rad. Mnogi izvanjski članovi nisu ni znali, da li još društvo bitise, nego kad bi im s godine na godinu predsjednik Maruu zatražio pomoć, da se njom na glavnoj skupštini okoristi.

Društvo, prepušteno tako volji i moći tog predsjednika, sve je više i više čamilo i padalo, dok danas nije do gotove propasti došlo. Upravu za upravu Marun je kó košulju mienjao i držao se samo onih, koji mu bijahu prosti „prestarifirni“, pa se je znao za to od Dračara, Lovrića, Tomića, Dra. Tironia, Dra. Barića i Dra. Montia sve redom i u najmanjoj protivštini otresti.

Da neupućenoj javnosti zasiepi oči, umije on češće kroz novine turiti kakovu vjesticu o izkoptinama ili raziršiti u narod kakav vatrean proglas, dok u stvari Maruna, uza svu njegovu razvikanu djelatnost, nije do društva i hrvatskih spomenika; ovi su mu pače izlika i sredstvo, da izvodi privatne svoje ciljeve, kroz oprične sa pravcem i interesima hrv. starinarstva, tako da je hrvatsko starinarsko društvo u unutarnosti njegovoj pretvoreno u rudarsko društvo. Korisnodjenica Marunova većinom je u poslu rudarstva; podovi muzeja prekriveni su raznim kamenjem ugljevlja, koje težaci dnevno donose na ogled fratra rudaru; putovanja, dnevna pu-

tovanja Marunova, ograničuju se na rudnik njegov u Strnici, na rudne pokušaje u Rupama, Bosni i drugdje; uz sve konforte uzdržavao se rudarski inžinir i činovnik u tvrdjavi za obogaćenje rudne Marunove snage, a kakovih znatnijih znanstvenih arheoloških izkoptina nije preduzeo ima i puno više od 10 godina. Ako Marun drži, da je ozbiljan arheološki rad prekipiti kakav zlatni novac, kad mu ga koji seljak slučajno donese, ili da kod kakove crkvice, na vrat na nos, površno i nikakvo razkapa pr grobova, ili pak na predmete još davno nadjene stavi najnoviji nadnevak izraživanja i nalazka, onda se puno vara, ili bolje hoće i time samo da zavera javnost i da omalovažuje cio narod i njegove starine.

Mastne subvencije raznih vlada, sabora, odbora, občina, društava i članova dnevno kaplju, a kakav se intenzivniji znanstveni rad nije zar nikad preduzeo. Mrčiti kartu i sijati mržnju, tražiti rudnike, zidati i unajmljivati kuće, saditi lozu i voćku, priredjivati vatre i teferice, uživati konforte i lagodnosti nije cilj jednog arheološkog društva i njegova predsjednika, već znanstveni rad za korist naše narodne prošlosti.

Priikom sabiranja narodnih milodara i doprinosa za otkup kninske tvrdjave, slegale su se svote sa svih strana domovine, tako da je bio sabran iznos sigurno dvostruko veći nego li je za otkup služio. Nego prvih mjeseci počeli su se bili objelodanjivati pojedini prilozii i imena darovatelja, a kad učestalo kapanje prestade dalje objelodanjivanje!

Ubogi otajar reda sv. Frane ne bi baš mogao imati srećan život na nekoliko hiljada kruna, kao što je bio obći glas, da ga g. Marun imade; što je on uporno niekao. Kašnje pozvan na izplatu mjesečne premije od dotičnog agenta i utjeran u laž, morade priznati, ali se je izvinijavao, da je to učinio u korist svog ljubljenog mezimčeta buduće širote starinarskog društva, premda policia glasi „al portatore (nosiocu), a on svoju žrtvu za svoje posmrće tako brižno krijaše. Tko hoće neka vjeruje, da je on mislio, da će se dotle i zakoni promjeniti, tako da će on moći o porokom obezbjediti i oštetu nadoknaditi društvu.

Predsjednik starinarskog društva kroz noć postaje od arheologa rudar, veleporučnik, koji rođenomu bratu pravi tražbu za nekoliko hiljada kruna u ime naknade troškova podnešenih od njegva samoga za zajednička rudarska poduzeća. On kupuje i prekupuje zlatni novac za društvo, a čini ga svojom privatnom svojinom, o čemu je i profesor Purić u zagrebačkom saboru oštru osudjujuću rieč poveo. Za svoj račun u bezčjenje kupuje zemalja od privatnika, da ih preproda uz skupe novce. Svojim licumjerskim, neiskrenim i uobće pokudnim ponašanjem odvraća svakoga od sebe, škodi svome časnomu redu, društvu i hrvatskoj stvari, tako da svojom politikom tjera dotle, da mu se za vada pokazuju vrata hrv. čitaonice, te ga svak izbjegava, osim par navinika, koje je jedna sudbina uzanij vezala.

Svoju tobožnju reputaciju zna časovito održati i time da granzii i robski puz, svakom političaru, svakom višem činovniku, bilo kojemu drugo boje ili struke, pa ne će propustiti zgodu, da u svakoj prigodi brozavjano čestita, sažaljuje se i preporuča u ime društva, tko zna kakovim izrodima i izdajnicima i la Handel i Rauch, samo da se vanjskom svijetu pokaže uvaženim, čime trpi društveni ugled i narodni ponos.

Kad su članovi bivših uprava starinarskog društva uvidili, da poslovi Marunove administracije nisu baš najidealniji, pa zahtjevali reda i rada, a ne samovolje, te da bi i ta blažena društvena blagajna imala svojih par ključa, a ne bila sva na razpoloženje predsjednikova, kako on hoće, ovaj je izjavio članovima uprave, u kojoj se baš onda nalazahu i sgr. Dr. Barić i Dr. Monti, da voli i moralažni ustizupom ove dvojice, nego da stoji pod jarmom kontrole. Ljudima na upravu nije tada ostajalo drugo, nego dimisionirati i ustupiti mjesta sadanjoj upravi, pravoj kreaturi deli-predsjednika, u kojoj

sjede i tri odbornika, koji nisu ni članovi društva. Nije dakle nikakovo čudo, da je ta fiktivna uprava članova-nečlanova, uz svoga raznobojnog predsjednika i podpredsjednika, jednoglasno zaključila pristojno pričekati „hrvatskoga bana“, kako je Marun u „Narodnom Listu“ izjavio.

Ne znamo koliko je istine u toj izjavi, ali bi se članovi uprave o tome mogli izjaviti.

Kao uzdarje onim ljudima, koji su iskreno želeli, da g. Maruna k pravom putu privedu i tako društvu koriste, on ih dariva novim društvenim furtim prokriomčarenim pravilnikom, u kojemu se umiju vješto prokrasti mnoge nezakonitosti i nedoličnosti. Znamenita je i ona stavka, po kojoj svaki član na skupštini može imati i do deset punomoći. Time je Marun htio sebi ovjekovječiti predsjedništvo, jer bi pred skupštinu izmamljivo izvanjskim članovima, koji ga pravo ne poznaju, punomoći, te ih davao svojim ljudima u Kinuu, da njima glasaju za njega i njegove predloge.

I dalje vuče nudi Marun svoju složnu upravu za tupe nosiće. Prošlog ljeta, kad je Marunova brodnica stala na sav mah tonuti, saživio je u tvrdjavi sjednicu upravnog i preznastvenog odbora uz gospodski ručak. Izvještaj te sjednice bio je štampam u 223. i 224. broju zagrebačke „Hrvatske“ god. 1907., iz koga proizlazale stvoreni ovi poštteni zaključci:

1. Marun će biti doživotnim predsjednikom;

2. budući da se je on izmorio radom, ne treba da radi više ništa;

3. budući da mu je zdravije slabo (?), a novca svojih nema, neka raspolaže društvenom imovinom po svojoj volji.

Dodati je k tomu, da je izpostavio da bude zaključeno, da je vlastan da smiješta starine kud ga volja, usljed čega on uz ostalo kani i muzealnu zgradu unajmiti pošti, a starine povući u tvrdjavi za svoju udobnost i nastavak rada oko trebovnika i odnosnih zgradja; te je u to ime sebi pripravio kneževski kvartir u istoj tvrdjavi na tripraz društva, neka ga čeka, da se naskoro kao pop u njega useli.

Da se pak kurtališe kojekakova nadzora uprave, članova i skupštine, stavio se je iz petnih žila za sklone Zemaljski Odbor i sabor nek prime muzealno kao pokrajinski, pa bi on tad tu ostao absolutni gospodar bez ikakove dosadne kontrole, koja ga sprječava u njegovu blagoslovljenu radu. U tu je svrhu lanjske godine i agitirao za ltvčevića u drniškom kraju, dozvaao ga u muzej i priredio mu ručak u tvrdjavi.

Nego njemu se hoće i izdašnjih svota novaca, a tome ne bi mogla nikako doći k ustoska plaća Zemaljskog Odbora. Pametno je on dakle bacio svoje pronavočako oko na zloglasnoga Raucha, koji da bar ikako osvjetla lice, ne će škrtariti, već će dati kakovu obilnu i stalnu pripomoć kustosa kninskih spomenika, a što jednom ovaj dade, ne će ni kasniji pravi ban htjeti ukiniti ili uzkratiti.

Trebalo je s toga, da dodje Rauch iz Like u Kinu, da ga se za ambiciju i last Marunovu primi ne hladno, već dostojanstveno i da mu se priredi gospodski sobet u tvrdjavi uz govore i zdvorice. Da se ogradi pred eventualnim prigovornima javnosti, poveo je naučno korispondeciju sa Perićem, a ostalim članovima uprave pojedince pribio, da će Rauch doći, i rekao im: „šuti“, a oni, kao oni, dušu u se, pa danas Marun svečano izjavljuje, da je društvena uprava solidarno zaključila možda — šuti!!

Stjepan Zjazić: Garište.

Na Dakinu liču nicao prijazan posmeh, radi Božina dolaska. On je prilazio k njoj nekako uzbudjeno, kao svagda, kad se sastajao s njome, čuteći u sebi duboki drktež toga, što ga bacalo k Boži.

— Pa, prigni na naš strn...! — govorio Dako mekano i laganim naglasom ponosa budjenog u samosvijesti na njihovu gadzinsku zemlju.

— Oću, — izslova Boža tiho i na koncu razdragano u projavi Dakine ljubježivosti i vedleđuša za nju.

Tu se ganulo u njoj nešto meka, što ju još od prije raspolagalo na bezgraničnu dobrotu i priklonjenost prema Daku.

Kasnije Dako izidje na njivu, i kao da slučajno, pridje na strn onako k Boži.

Sunce se smiješkalo raskošnim pogledom na pokošeno strnište.

— Boža!

— A?

— Šta radiš?

— Evo, čupam gra'or.

— Očeš da ti pomognem?

Nerado iznesosmo ovo, ali bijasmo primorani, kad gosp. Marun hoće da još prkosi. Ovakmo su upoznali članove sa pravim stanjem stvari i za što je Marun ponižio naše društvo.

Samovoljom Marunovom društvu je već do propasti došlo, a sramotom ne može mu se ni dobiti ni ugled podignuti. Naui je do časti, dobiti društva i za to savjetuje i tražimo, da se g. Marun zahvali. Društvo bi tako uživalo svoj ponos i korist, a našlo bi se ljudi sposobnih i voljnih da se momentano do boljih prilika prime administracije društva. A dok bi se kroz kratko vrijeme usposabila mladja kakova sila u stručnom radu, uvjereni smo, da ovom društvu ne bi uzkratio svoje pomoći Don Frano Bulić, koji će znati na poziv naroda pružiti svoju ruku vodilicu hrvatskom starinarstvom društvu u Kinuu, kao što je to i prije činio.

Ovom prigodom napominjemo, da bi se moglo preći i k ujedinjenju dvaju domaćih arheoloških društava, naime „Bihaca“ i „Kninškog društva“, ali u tome smislu, da obilježja bitna pojedinog društva ostanu netačkuta. U svoje doba bili su zastupnici i jednog i drugog društva došli do konkretnih zaključaka, po kojima bi muzej u Kinuu i nadalje u o s t a o i u nj se sabirali svi starohrvatski spomenici iz sjeverne Dalmacije, ali je u najboljem času svojim intrigama Marun i te pregovore bio razvalio. Za što? Dokazali smo!

Iz hrvatskih zemalja.

Grof Kulmer hrvatski ban? „Magyar Esti-lap“ pod naslovom Rauchov nasljednik donosi članak sljedećeg sadržaja: Barun Rauch povratio se sa svog triumfalnog puta, da uživa lovorikama što ih je pobrao u Kinuu i u Novome, k svojoj rezidenciji na Markovom trgu. Wekerle bio je još od prije kivan na Raucha, ali njega su mu nari-nuli bečki aristokratski krugovi u kojima imade mnogo prijatelja. Nu sada nakon Rauchovih neuspjeha i nakon njegovih praznih obećanja, te poraza kod izbora, povećala se je još većma mržnja Wekerlova na Raucha, tako da ga je ovaj sada posve napustio. Rauch imade već nasljednika u osobi grofa Miroslava Kulmera, koji će polovinom rujna postati banom, po preporuci nadvojvode Salvatora, koji je prije boravio u Zagrebu i vrlo zavolio Hrvate. Sa nadvojvodom je stupio u dotični hrvatski delegat podmaršal Tomičić, koji je predao nadvojvodi Salvatoru plan za rješanje hrvatske krize.

Pokrajinske vesti.

Barun Pavel Rauch. „Smotra Dalmatinska“ izvješćujući o kninjskoj demonstraciji blamirala se je toliko pred javnim mnijenjem, da bi sad učinila najpametnije, kad bi šutla. Njezin Mi najestatični desavuirala je cila zemlja. Sad se sama „Smotra“ utjeriva u laž, jer dok je prvo pisala, da se je kninjsko redarstvo držalo sa svim pasivno, sad konstatira, da to nije istina; već da su redari učinili svoju dužnost. Po tome se može suditi, koliko su istiniti njezini izvještaji glede kninjskog izkaza. Da se je manlja prečaranosti bila bi bolje prošla. Svakako nadamo se, kad se je pokajala radi jedne tačke izvješća o redarima, da će sad i sve drugo iz-praviti i u dojučerem broju naglasiti, da demon-stranti nisu kakva prostadija itd., nego da su to svjestni građani i rođoljubi, koji nisu proćerali „stjogonošu“, nego zloduha hrvatskog naroda. Samo napred i dobre volje! Kad je već dala krivo barunu Rauchu, što je am došao u c o g n i t o, neka dade podpunu zadovoljštinu

— Slobodno Dako, kad si dobar.

Dako zadržče čuvstvom vejanim toplinom Božina glasa i otezano pridje preda nju, da se požudno zagleda u dubinu njenih modrih očiju, što su se zavodljivo širile na njegov dolazak.

— Pa, i prije sam ti bio dobar, Boža.

— Badava, kad nisi dolazio na pašu.

— E, pa nisam čio radi Pante.

— Zašto, radi Pante??

— Vidiš, i s njim si govorila.

— Ali nisam se volila.

— Šališ se.

Dako se glasno nasimja u ugodnom podrašku onog čuvstva, što ga sebično osjećao za Božu samo za se.

— Sunca mi, Dako, ne šalim...! Vidiš, kad sam te srećala, uvijek bi se u meni raskucalo to, zašto mi je Panta bio hladan kao ova travka...

I Boža digne posušeni list gra'ora i pokaza ga Daku.

A Dako zanašan mekim zvukom Božina glasa, palio se prigrijevicom čuvstva, u kojemu se bio odlučio pomiješati s njome. U taj par bio je zaskakan ludom željom da očima ispije bjezinu Božine podgrdice. Dako je časak kolebao,

kninjskom čestitom građanstvu. Sramota je, što se toliko galami radi prostog izkaza, dočim se suti'o počastim sa domaćim proizvodim, kojim je barun Rauch predmetom u Hrvatskoj. Za to ne mare ni „Correspondenzbureau“, ni bečka štampa, ni „Smotra“. Imadu pravo neke strane novine, što se rugaju prevrnosti naše političke vlasti.

Iztraga u Kinuu. Složerna tačka i glavni predmet Tončevićih izvida u Kinuu, bijaše višesatno opetovano preslušavanje Maruna, koji označuje žandarska izvješća najvjerodostojnijim izvorom istine, te je njegovo preslušavanje odlučilo o zavestne sadržbene iztrage.

Za slučaj neuspjeha odnosnih izvida, javno je očitovao namjeru preuzeti na se tužbu s ulara nekih građana muzej. Stigli sudac iztražitelj već peti dan bavi se skoro izključivo Marunovim nametnim izpovjedanjima, koji je uveo kao svjedoke na terete monstranata svoje plaćenike, premda on nije ni okrivljenik ni državni odvjetnik. Zar Marun i ovim stoji na službeni? Da se kako mu i drago održi u druženju blagajnu nastoji i najnedostojnijim načinom, da na koga god, kad ne može na koga hoće, upli-više, a da se može pohvaliti da baš nije izbjegavao od svakoga, pa u taj račun, a po svome starom običaju prikazuje se, kako mu pred kim bolje konvenira, čas koalicionarac, čas čarševčanac, sad demokratsko-smodlakovac, sad vladinovac, onda kremenjak, onda salivenjak, a vada politički smušenjak. I to je pošena politika čovjeka, koji mjesto da po dužnosti odstupa, tako bezobrazno stoji na „biljezi“. Liepa bad politika, poštteni zaista patriotizam!

Ovacije u Kinuu. Pišu nam iz Kinuu, da je ovajica, u kojoj „Narodni List“ donosi brzajav, djelo naručeno i plaćeno od onoga, koji bi htio tim zavarati javnost. Dosta sramotno!

Hrvatsko parobrodarsko društvo. Doznajemo, da je ovo domaće društvo nabavilo već jedan parobrod u Englezkoj, koji će nastupiti radnju u Dalmaciji kroz 20 dana. Sretno!

Željeznica. Iz Knina i Drniša tuže nam se hodočastnici sa skorog sajma sv. Ane u Kosovu kod Knina, da je uprava željeznica u svemu nastojala, da putnicima otežča hodočaćenje, bilo uzkratom izvanrednih vlakova u potrebitu ure, bilo uzkratom osobnih kola i trpanjem svijeta u marvinske magaze gdje bi ih utrpali i preko 60, a osobna bi kola držali zatvorena i puštali u njih po hatoru čeljad. Gvozdena željeznička upravo, nije naš svet marva, kako ga tvoji Švabe drže.

Iz grada i okolice.

Današnji broj izdajemo na pol arka radi tehničkih razloga nastalih usljed trodnevnog praznika o mjestnom sajmu sv. Ane. Predbrojniko molimo da to uvažje i izvine.

Izlet na sokolsko slavlje u Murteru. Prigodom sokolskog slavlja u Murteru dne 2. kolovoza (u nedjelju) pri svečanosti blagoslova barjaka onog sokolskog društva bit će priredjen izlet „Hrvatskog šibenskog Sokola“ i „Šibenske Glazbe“ iz Šibenika s parobrodom „Krkka“. Blagoslovu će sudjelovati Dr. Ante Dulbić. Odlazak iz Šibenika u 7 sati u jutro, povratk iz Murtera u 6 sati na večer. Putne karte uz cieniu od K 2 dobivaju se kod sokolskog vodje g. Vladimira Kulića.

Konobarski nadzornik. Doznajemo iz pouzdana izvora, da je sa strane ministra poljodjelstva već uzisledilo imenovanje konobarskog nadzornika za Dalmaciju u to u osobi našeg vrlo sugradjanina g. Oskara Ivona. Srdačno čestitamo!

Vjenčanje. Večeras vjenčaje se gđjica, Marica Dulbić Josina sa Lukom Zaninovićem. Naša srdačna čestitanja!

i onda se primakao bliže Boži, dodirujući se parom njenih usnaua...

Boža se nemoćno podavala omami pohotljiva Dakina pogleda i rukavom košulje nehotice se doticala njegove ruke.

— Boža!

— A?

— Odi, diko, u hlad...

— Eto me.

Boža sjedne uz Daka blizko, na dodir njihova ramena. Dako turf glavu na Božino krilo. Boža se sagbala poda se, i kroz rasporak košulje provire pred Daka dvije tamne tvrde bradavice...

— Boža!

— A?

— Očemo se voliti?

— Moremo.

Dako stiskao Božu oko pása, strastveno grlio njenu bijelu podgrdicu i vukao njene usne na dugi cjelov bez daha...

Dakina se ruka smiono šuljala u rastvoren košuljak i obujamala punom šakom Božinu trzau i toplu sisu...

Sunce se smiješkalo raskošnim pogledom na pokošeno strnište... (Nastavit će se).

Gđjica. Ester Mazzoleni pjevat će u mjestnom kazalištu u četvrtak dne 30. o. mj. pri koncertu filomoničko-dramatskog društva njke melodije, romanze i dramske prizore, pribrojene u narocitim pozivima na zabavu.

Uredjen muo. Iz Kaslina nam javljaju, kako im je sada u pogled obćeg zdravlja dobro, odak im je nasut muo pred selom. Dok je od prije bilo 50—60 slučajeva groznice preko ljeta, ove godine nije ih bilo više od dva tri. Žalost je, da su Rasline bile zanemarene za toliko dugih godina i prepunjene laranju groznice od ljudi, koji se tekar sada razmeću velikom ljubavlju i brigom za „mali puk“.

Tužbe na financ. straže. Primili smo više tužaba proti postupanju nekih financijskih straža sa našim težakom. Njekidan je jedna žena bila n. pr. ovdje u Šibeniku uprav bezobzirno, ružno, traktirana od jednog financ. strazara, a u Danilu njeki je Jakoliš bio tako udarao u lice od jednog financijera, da je morao na liječenje u pokraj. bolnicu. Ovakovi prizori ne daju se ničim opravdati, jer obstoje mjere i previjdenja za sve slučajeve, koja oprezno upotrebljena idu baš za tim, da se ovakove sablazni ne dogode. Do koga je, mislimo, da će se zauzeti, e da ovakovih tužaba više ne bude.

Nastradao vojnički konj. Prošle nedjelje na Konjevratima pri kušnji vojničkih konja i kolica dogodila se nezgoda. Pri zakretaju rudo se je kolica slomilo, i ostrim rtom na komadu, koji nije odletio, utišlo se u drob jednome konju, koji je malo poslie lipsoo.

Krupa. Na sv. Jakova oko 3 sata po podne otukla je krupa ciele Konjevrate i jedan dio Lovozva. Jadni selaci izgubije sve u polju i idu u susret najgroznijoj biedi ove zime. Vidjet ćemo hoće li se vlada požuriti, da unesrećenima priskoči u pomoć.

„Nada“ se probušila. U subotu oko 1 sata po podne prispjela je u našu luku „Nada“ — bivši „Tritarin“ — sa velikom rupom na lievom kolu izpod jarbola od prove, nešto jedan pedalj iznad morske razine. Saznasmo, da je u Pašmanu udarila snažno u kraj, a to za to, što stroj ne odgovara za maneuvre stajavanja. „Nada“ je ipak proslidila, odnievši sobom „lamarine“ za zatvor školje.

Umrle. Vica Bumber žena Jerina, rođ. Ilić-dica, preminula je prekećer nakon kratke, ali teške bolesti u 28. godini života. Jučer joj je bio lep sprovod uz silno zaučće težačkog našeg svijeta. — Tonka Škarica, ud. pok. Sime umrla je sinoć u 90. godini života. Danas podigne joj je sprovod. — Ucvljenim obojteljma naše žalovanje!

Iz Privć-Luke. Neugodan nam se slučaj desio sa zapovjedoikom parobroda „Inicijatore“ g. Brajčevićem, i to nazad nekoliko dana. Zadrževali smo i zahtijevali ćemo uvijek, da na putnoj karti, koju mi plaćamo, piše hrvatski, a ne talijanski, na što nam je pred svjedociom odgovorio, da on hrvatski jezik ne poznaje i da ne će nikada pisati hrvatski. Stvar o jeziku stoji protivno, jer on splitčanin, poznaje i govori hrvatski. Kad pako i ne bi znao, dužan je da nauči barem toliko, koliko mu služi za obćenje s putnicima. Kad ne bi g. Brajčević zadovoljio pravrednim željama i kad bi vriedjeto tako bezobzirno hrvatski jezik, znat ćemo da vršimo naše dužnosti nadalje. Upozorujemo ga još, da na putnoj karti piše Privć Luka, jednom kad se putuje iz ovoga sela, a ne Šepurina, kako je njegov izazovni običaj. Lučani.

Književnost i umjetnost.

Rudolf Franjin Magjer: „Porivi“. Primili smo sa zahvalnošću drugu knjigu Magjerovih pjesama „Porivi“. Ilustrirana izvornim vjnetama (drvorze i crteži) od Drag. Renarića (Križevci), Branimira Petrovića (Zagreb), Rudolfa Valića (Prag). Predgovorom propario Dr. Ivan Krnić. Osiek, 1908. Velika osmina, str. 53. Ciena i K. Dobiva se kod autora (Valpovo, Slavonija) i u knjižarama.

Rudolf Franjin Magjer opet nas dariva velikom knjigom i opet potvrđuje ono, što nekidan o njemu rekosmo, t. j. da on zadivljuje svojom silnom marljivošću i produktivnošću. Jer nije samo ovo što on izdaje na svet, njegov rad, ima toga još mnogo njegova što izlazi u obliku članaka i podlistaka u raznim časopisima, a najskoli u osječkoj „Narodnoj Obrani“. Magjeru ne možemo nego od srca čestitati na zanosu, kojim se je dao na obrađivanje naše liepe osobito omladinske knjige i želit mu da u tom uztraje.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaljel i odgovorni urednik Josip Drezga.

Glazbenika, vješta na komu limeru — komu glazbu, traži „Glazbeno Društvo“ u Senju (Hrv. Primorje). Prednost imadu koji su vješti za pisarski posao te po mogućnosti sviraju koji instrument za streich. Plaća po dogovoru. Nastup eventualno odmah.